

Statutul femeii din perspectivă socio-istorică

Carmen SOARE*

Abstract

Status of Women in Socio-Historical Perspective

In every part of the planet, the society has always been divided according to different criteria: gender, age, wealth, educational level, employment, race, power, prestige, etc, which lead to the occupation of a certain position in the social hierarchy.

An essential component of human personality is the fact whether one is a man or a woman. All societies use the anatomical differences between man and woman to define certain roles. Their assignment begins in the first part of the child's life: one learns to be a man or a woman and he/she keeps this identity for the entire life.

The woman and the man have had in different historical periods, in different types of society, different statuses – the woman has always been disadvantaged.

Women do not accept anymore to be identified with the traditional roles that the society assigned them and that the men expected. The equality between men and women is supported not only legislatively and as a principle, but it tends to become a reference option in the interpersonal, cultural and work relations and in the relations with the institutions of the state.

Key words: social status, women, equality, education, Roman law, moral life, social life, church, Christian morality, Christianity, ancient society, Byzantine law, society medieval, Renaissance, Enlightenment, modernity, marriage, women's rights, discrimination, inequality, gender equality, women's rights, interpersonal relations.

I. Statut social/status

Dintotdeauna, în toate zonele globului societatea a fost divizată în funcție de diferite criterii: gen, vârstă, bogăție materială, nivel de instruire, ocupație, rasă, putere, prestigiu etc. care duc la ocuparea unei poziții în ierarhia socială. Această poziție socială se numește statut social/status, concept ce a fost utilizat mai întâi în domeniul juridic pentru a indica ansamblul drepturilor și obligațiilor care țin de o anumită poziție socială.

În funcție de criteriile pe care se bazează –*innăscute* sau *dobândite*– statutul este *atribuit/alocat* sau *dobândit/câștigat*.

---

* Dr. în sociologie, consilier pentru afaceri europene, Instituția Prefectului Brăila

Statusul atribuit este poziția socială atribuită la naștere și, ca atare, de obicei permanentă. Dintre statusurile atribuite fac parte caracteristici precum rasa, genul, țara de origine și diverse caracteristici ale familiei de origine (religia, etnia). Acestea se află de obicei în centrul sistemelor de opresiune socială, cu precădere în sistemele de castă. Spre deosebire de acestea, sistemele de clasă sunt organizate mai mult în jurul unor *statusuri dobândite* (statusul marital, școlarizarea, ocupația). (Johnson, 2007: 339).

II. Privire socio-istorică a statutului femeii

O componentă esențială a personalității umane este faptul de a fi bărbat sau femeie. Toate societățile folosesc diferențele anatomice dintre bărbat și femeie pentru a defini anumite roluri. Atribuirea lor începe în prima perioadă a vieții copilului: acesta învață să fie bărbat sau femeie și își păstrează identitatea întreaga viață (Soare, 1997: 82).

Bărbatul și femeia au avut în diferitele perioade istorice, în diferitele tipuri de societate, statute diferite –femeia fiind totdeauna defavorizată.

Întrucât spațiul expunerii este destul de restrâns, voi face referiri –cu precădere –la societățile europene.

1. La *greci* și la *romani*, femeia era considerată ca și câmpul care trebuia să rodească. Ca urmare, părea firesc ca în cazul în care femeia era sterilă, căsătoria să poată fi ruptă, pentru că fiecare familie trebuia să aibă urmași care să aducă ofrande morților, crezându-se că dacă oferirea prânzului funebru înceta, mortul intra în dizgrație și devenea demon nefericit și răufăcător. Astfel, se cunoaște cazul Carvilius Ruga (primul divorț menționat în analele romane) care, deși își iubea soția și avea numai cuvinte de laudă pentru ea, a trebuit “să-și sacrifice dragostea pentru religie și pentru jurământ”, fiindcă jurase în formula căsătoriei “ducere uxorem liberum quaerendorum causa”¹ (de Coulanges, 1984:78).

În cazul în care bărbatul era steril, soția era obligată să aibă relații intime cu un frate sau altă rudă a soțului și copilul care se năștea era considerat fiu al său și îi continua cultul, aceeași soluție fiind folosită și în cazul în care o femeie rămânea văduvă fără copii (de Coulanges, 1984: 79).

Femeia romană, ca și cea greacă, nu putea trăi fără tutore: ca fată era supusă tatălui ei, căsătorită se afla sub tutela soțului, ca văduvă rămânea supusă rudelor de sânge ale soțului ei. Soțul avea o atât de mare autoritate asupra ei încât putea, înainte de a muri, să-i desemneze un tutore sau chiar să-i aleagă următorul soț (de Coulanges, 1984: 127). Prin moarte soțul devenea ființă divină pe care urmașii urmau să o invoce, femeia nu devenea strămoș. În moarte, ca și în viață, ea rămânea o parte a soțului ei.

---

¹ “a lua soție pentru a avea copii”.

2. Odată cu emiterea Edictului de toleranță de la Mediolanum (Milano)² din anul 313, de către împăratul Constantin cel Mare³, legislația romană a început să fie influențată de morala creștină.

Creștinismul aducea o nouă concepție de viață morală și socială față de Antichitate, o concepție bazată pe principiul iubirii de aproapele și al prețuirii omului. Opera de ocrotire socială a Bisericii din primele veacuri se manifestă, în special, prin protecția pe care o arată față de copil, femeie, sclav și față de toți cei oprimați în vechea societate.

În ceea ce privește femeia, societatea medievală avea o atitudine ambivalentă față de ea, atitudine ce se manifestă explicit prin antiteza frecvent folosită între Eva și Fecioara Maria, între cea prin care a intrat păcatul în lume și cea care a născut pe Mântuitorul lumii, Cel Care a coborât din ceruri pentru a ridica păcatele lumii și a oferi umanității posibilitatea mântuirii și a vieții veșnice.

În anul 321, Sfântul Împărat Constantin a desființat tutela asupra femeii majore, recunoscându-i drepturi egale cu ale bărbatului. Iar mai târziu, împăratul Justinian⁴, marele reformator al legislației, chemat să realizeze un uriaș progres creștin în legile romane, după ce a proclamat egalitatea soților în căsătorie, are meritul de a fi proclamat cel dintâi că *mama este ruda copiilor ei*.

Legislația bizantină proteja unele drepturi ale femeii, ca de exemplu pe acela de a moșteni și de a lăsa moștenire. Fiii și fiicele aveau drepturi egale asupra proprietății familiei. Femeii îi era garantată posesia dotei oferită de familia sa cu ocazia căsătoriei. Acest drept (de a moșteni și de a lăsa moștenire) a permis multor femei să acumuleze averi considerabile, pe care le foloseau în scopuri caritabile, de mecenat în artă, pentru a fonda o mănăstire, pentru achiziționarea de terenuri sau pentru investiții în afaceri.

Creștinismul a emancipat femeia, ce a fost făcută din aceeași substanță ca și bărbatul. Ea a fost făcută de Dumnezeu pentru că, după ce a pus nume tuturor ființelor, Adam a rămas singur. El avea nevoie de „ajutor potrivit pentru el” (Facerea 2, 18). Femeia nu a fost creată pentru satisfacerea unor nevoi trupești ale primului bărbat sau numai pentru înmulțirea neamului omenesc, ci pentru a răspunde nevoii lui profunde de a fi în comuniune cu o ființă asemenea lui.

Instrucția fetelor din Bizanț, cu rare excepții, se limita la a ști să citească, să scrie, la memorarea Psalmilor și la studiul Sfintei Scripturi. Cele de origine aristocratică aveau mai multe posibilități de a-și continua studiile. De asemenea, ele își dedicau o foarte mare parte din timp deprinderii activităților casnice, pregătindu-se pentru viața conjugală, când aveau să devină stăpânele casei. Învățau de foarte tinere să toarcă, să țese și să brodeze. Ele își petreceau cea mai mare parte a timpului închise în casă, apărate de privirile străinilor și de orice le-ar fi amenințat fecioria. Dacă ieșeau totuși, aceasta trebuia să se întâmple numai în scopuri

---

² Creștinismul devenea din „religio illicita”, „religio licita”.

³ Sfântul Constantin cel Mare (n. între 270-288 – 337) a fost împărat între anii 306–337.

⁴ Împăratul Justinian (482–565) a domnit între anii 527–565.

socialmente acceptate: pentru a asista la Liturghie, să meargă cu părinții în vizită la vreo biserică, la vreun om sfânt sau să vadă vreo procesiune (Talbot, 2000: 142).

Pentru majoritatea fetelor bizantine copilăria se sfârșea brusc cu pubertatea și, deci, cu logodna și căsătoria. Ele se puteau opune căsătoriei dacă erau hotărâte să depună jurământul de călugărie sau dacă aveau obiecții legate de tânărul ales pentru ele.

Femeile căsătorite aveau parte de un tratament diferit în funcție de clasa socială căreia îi aparțineau, de reședință (la oraș sau la sat):

- țărăncile erau nevoite să petreacă mult timp în afara casei: lucrau în grădină, hrăneau animalele din curte;
- orășencele de condiție foarte modestă erau nevoite să meargă la piață pentru a face cumpărături, iar uneori lucrând în afara casei;
- femeile din clasele sociale medii și superioare, în principiu, erau supuse mult mai strict constrângerii de a rămâne în casă, în încăperi rezervate propriilor trebuințe.

În timp de război, femeile ieșeau din casă pentru a ajuta la apărarea orașului: transportau pietre (pentru repararea zidurilor sau pentru catapulte și praștii); duceau apă și vin luptătorilor însetați; îngrijeau răniții și, uneori –ca în cazul împărătesei Irina (soția lui Ioan VI Cantacuzino) în războiul civil din 1341–1347 și în 1348– își asumau comanda militară (Talbot, 2000: 152).

Întâlnim în Bizanț femei care erau angajate ca țesătoare, vânzătoare cu amănuntul, croitorese sau care aveau afacerea lor în aceste domenii. Apoi, sunt femeile-medic, infirmierele, moașele (Talbot, 2000: 153).

În ceea ce privește împărătesele bizantine, după cum scrie bizantinologul Charles Diehl, situația lor a fost văzută prin prisma prejudecăților: „*Printr-o inconștientă reminiscență a ideilor, care, în Grecia antică, în Rusia Evului Mediu, în Orientul musulman din toate vremurile, au determinat condiția socială a femeii, împărătesele bizantine au fost considerate ca niște minore eterne. Trăind mereu retrase, închise sever în apartamentul femeilor, păzite de aproape de sabia eunucilor, neadmițând în apropierea lor decât femei, „bărbați fără barbă”, cum se zicea în Bizanț și preoți bătrâni, arătându-se în public numai la foarte rare ceremonii și atunci sever voalate, spre a se ascunde de privirile indiscrete, având curtea lor feminină despărțită cu grijă de aceea a basileului, trăind, într-un cuvânt, în această societate creștină, o viață de harem musulman*” (Diehl, 1969: 178).

Această idee, afirmă același autor, este contestabilă din mai multe motive: „*Puține state au dat femeii mai mult loc, i-au acordat un rol mai considerabil, i-au asigurat o mai largă influență asupra chestiunilor politice și destinului guvernării, decât a făcut Imperiul Bizantin. [...] Nu numai că multe împărătese, prin prestigiul frumuseții sau prin superioritatea inteligenței lor, au exercitat asupra soților o influență atotputernică: aceasta ar dovedi puțin lucru, căci toate sultanele favorite au făcut la fel. Dar în monarhia fondată de Constantin, aproape în toate secolele istoriei sale, s-au întâlnit femei care sau au domnit prin ele însele sau, mai adeseori, au dispus în mod suveran de coroană și au creat împărați*” (Diehl 1969, 178).

Cu toate că în Bizanț speranța de viață a femeilor era mai scăzută decât a bărbaților, văduvia femeilor era un fenomen obișnuit: fie datorită faptului că soții erau, de obicei, mai în vârstă, fie datorită războaielor în care mulți bărbați își pierdeau viața. Multe dintre văduve alegeau viața la mănăstire sau își închinau restul vieții activităților de binefacere: în spitale hrăneau și spălau pacienții, vizitau închisorile, străbăteau străzile pentru a dăru cerșetorilor și fugarilor îmbrăcăminte, hrană, bani.

În *Occident*, invaziile și migrațiile popoarelor barbare au avut atât urmări pozitive, cât și negative, bilanțul lor global fiind totuși negativ. Statul francilor, care sub Carol cel Mare⁵ a atins perioada sa de maximă prosperitate și extensiune teritorială, a însemnat prima acțiune de redresare, de organizare statală complexă. A fost primul moment de durată, cu consecințe decisive asupra constituirii structurilor Evului Mediu occidental, a civilizației și culturii medievale, stabilind modelele normative ale tuturor instituțiilor guvernative, juridice și sociale (Drimba, 1987: 358).

Imperiul lui Carol cel Mare, construit rapid, se prăbușește la puțin timp după moartea marelui împărat (814). Sfântul Imperiu Germanic va fi destul de curând doar o mare casă ruinată. Atunci Europa occidentală se fracționează în numeroase seniorii minuscule. Totuși, această lume frământată dinăuntru și hărțuită din afară este deja o civilizație omogenă (Braudel II, 1994: 15).

Societatea era bazată pe relații de la om la om pe un lanț de dependențe: seniorul a primit de la rege, suzeranul său, sau de la un senior cu un rang mai înalt decât al lui, un fief cu obligația de a-i furniza o serie de servicii. La rândul său, seniorul cedează porțiuni din senioria lui altor seniori mai mici sau chiar unor țărani. Valorile morale, religioase, culturale, regulile războiului, vieții, morții sunt pretutindeni aceleași, de la un fief la altul, indiferent de disputele lor, de revoltele sau conflictele lor (Braudel II, 1994: 17).

În această societate piramidală cu obligațiile, regulile și fidelitățile sale, femeia este „partea” care, prin căsătorie, pecetluiește o „pace” la capătul unei rivalități sau chiar a unui război. A da o femeie neamului cu care se realizează împăcarea pune soția în centrul înțelegerii. Acestui zălog și instrument al concordiei i se atribuie un rol ce îi depășește destinul și aspirațiile personale (Miccoli, 1999: 265).

Trecerea unei femei dintr-un neam în altul determină nu numai transferul ei fizic, ci și pe cel al bogățiilor. Pentru a fi recunoscută social, căsătoria cere (indiferent de mediu, epocă sau sistem juridic) ca atunci când se pregătește și apoi se realizează cedarea femeii, fiecare grup implicat să dea celuilalt diferite bunuri. În Evul Mediu timpuriu, bunurile erau date de soț (sau de familia lui) familiei soției ca despăgubire. Cu timpul, ele sunt date soției însăși, care, în schimb, îi aduce soțului obiecte, bunuri imobile, sume de bani care intră în posesia lui sau, după caz, a ei.

---

⁵ Carol cel Mare (747–814), rege al francilor între 768–814, din anul 800 –împărat al Occidentului.

Astfel îi va fi asigurată întreținerea după moartea soțului. Totuși, prin aceste schimburi, se vrea legarea trainică a celor două familii angajate în jocul de daruri și contradaruri care semnifică prietenia lor și le specifică poziția socială respectivă.

Începând din secolul al XII-lea, dota adusă de soție crește și capătă o pondere mai mare față de aporturile soțului și, de pe la sfârșitul secolului al XV-lea, soția pierde, în general, dreptul de a dispune pe deplin de bunurile aduse de ea sau de cele care îi sunt date de soț, pe când înainte se putea bucura de ele fără opreliști când devenea văduvă și, deseori, chiar în timpul vieții conjugale. Cu numeroase variante de la o regiune la alta, sensul evoluției este cam același: femeile sunt cu mult mai puțin stăpâne asupra bogățiilor, chiar și ale lor, la sfârșitul Evului Mediu decât erau în epocile timpurii (Miccoli, 1999: 267).

Bărbatul are o autoritate „firească” asupra soției, de aceea femeile dispun de o anumită autonomie într-un domeniu bine precizat: casa (dormitorul, camera de lucru –în care se brodează, se coase etc.–, bucătăria), biserica, spălătoria, cuptorul public sau fântâna, locuri publice variabile în funcție de clasa socială, dar desemnate cu precizie. Aceste locuri stârnesc curiozitatea și neliniștea bărbaților, întrucât cuvintele vehiculate acolo scapă de sub supravegherea lor. Totuși, pe toată scara socială, femeile nu rămân atât de izolate în casă:

- țărăncile muncesc din greu la câmp;
- nevestele de meșteșugari muncesc în prăvălia soțului, pe care o preiau uneori după moartea acestuia;
- fetele și femeile din casele senioriale sau burgheze vor toarce, vor țese, vor coase și vor broda fără încetare;
- chiar și fetele nobile își ocupă mintea și mâinile cu broderii delicate de patrafire și draperii ce se pun în fața altarelor;
- femeile –medic acordau doar asistență obstetrică și ginecologică, ajutate fiind de infirmiere. Astfel, este cunoscut cazul Francescăi, soția lui Matteo di Romana da Salerno, care (în 1321) a primit din partea curții regale (Napoli) autorizația de a practica profesiunea de medic (fără să fi participat la vreo formă de învățământ universitar), după ce a promis că se va conforma tradițiilor profesiei (King, 2000: 252).

Multe femei, la fel ca în Bizanț, rămâneau văduve (chiar dacă femeile mureau tinere): bărbatul căruia îi murea soția se recăsătorea cu alta mai tânără și apoi murea și el, fie în vreo luptă, fie din cauza vreunei boli.

Chiar în clasele înstărite, văduvia le amenință pe femei cu o sărăcire și declasare rapide, atunci când nu pot obține de la moștenitorii soțului respectarea drepturilor lor. De aceea, văduvele sunt cele care îngroașă rândurile lucrătoarelor.

Femeile ce trăiesc în afara cadrului atribuit de societatea medievală sexului feminin sunt vulnerabile și reputația lor este de la început pătată.

Văduve izolate, femei sărace care trăiesc din tors, slujnice, schimnice trăind în afara unei comunități religioase, toate sunt suspectate cu repeziciune de comportare nepotrivită și acuzate cu ușurință de prostituție. Femeile dezrădăcinate care urmează vreun om cucernic de felul lui Robert d’Abrissel în secolul al XI-lea, întemeietorul unei mănăstiri „mixte” pusă sub conducerea unei femei, cele ce se

alături (în secolul al XIV-lea) cortegiilor de flagelanți se înscriu în rândurile celor desemnate ca „marginale” (Miccoli, 2000: 284).

3. În Renaștere, rolurile ce o definesc sunt aceleași: fiică sau mamă sau văduvă; fecioară sau prostituată; sfântă sau vrăjitoare, Sfânta Fecioară Maria sau Eva. Cele mai multe se căsătoreau, în majoritatea grupurilor sociale, în jurul vârstei de 25 de ani, iar în cadrul elitei la adolescență. Femeile bogate nașteau mai mulți copii decât cele sărace, întrucât trebuiau să asigure un moștenitor pentru a transmite bogăția, iar mortalitatea infantilă oscila între 20% și 50% (King, 2000: 244).

Și în această perioadă, căsătoria „funcționa ca un mecanism de producere, conservare și transmitere a proprietății. Vehiculul acestei treceri a proprietății de la vechea unitate familială la cea nouă era femeia.” (King, 2000: 247).

Femeile puteau moșteni proprietățile, se puteau bucura de anumite drepturi și chiar puteau face parte dintr-o ghildă (în unele părți ale Europei, multe orașe ale Flandrei), dar erau excluse de la drepturile de primogenitură. Sigur era dreptul la dotă, care le permitea să se căsătorească. Erau căsătorii care, în ciuda originii lor materiale, purtau amprenta prieteniei și iubirii, model încurajat și de scriitorii laici și de clerici. Aceștia vorbeau, de asemenea, despre faptul că iubirea trebuia să fie reciprocă, iar autoritatea bărbatului – absolută. Călugărul Cherubino recomanda, în cazul în care femeile aveau un comportament incorrigibil, să fie bătute (dar nu cu mânie, ci cu dragoste), pentru salvarea sufletului lor. Englezii, conform unei norme tradiționale, puteau să-și bată soția doar cu un baston a cărui grosime să nu o depășească pe cea a unui deget („rule of the thumb” – regula policarului). Unii lideri protestanți se opuneau acestei practici, iar în Geneva calvină, cei ce își băteau soțiile puteau fi denunțați Consistoriului (King, 2000: 251).

În ceea ce privește ocupațiile femeilor, se poate spune că soțiile și fiicele din toate clasele sociale, cu excepția celor de rang înalt, desfășurau o activitate oarecare în cadrul familiei:

- țărăncile participau la toate muncile agricole (adunau turma; mulgeau vacile; plantau și pregăteau inul și cânepa, pe care apoi le torceau și le țeseau; la fel, după ce tundeau oile, torceau lâna, o țeseau și confecționau cele necesare etc.);
- femeile de la oraș, asemenea celor de la țară, executau și supravegheau treburile casnice;
- aristocratele participau la muncile agricole la nivel organizatoric, atunci când soții lor erau plecați, adesea din cauza războaielor;
- unele femei au reușit să se implice în activități de producție și comerț în domeniul textilelor, comerț cu amănuntul, pătrunzând și în corporații: fie luând locul soțului decedat, fie printr-un drept al lor autonom.

Pentru unele femei tinere, o formă de lucru era prostituția, tolerată în Evul Mediu și acceptată, chiar instituționalizată în Renaștere (încă de la sfârșitul secolului al XIV-lea, la Toulon, s-a deschis un bordel municipal). Cu toate că spre sfârșitul acestei perioade, prostituția instituționalizată se afla în declin în cea mai mare parte a

Europei, în Italia era în floare⁶ (King, 2000: 257). Acolo se aflau curtezanele (parcă pentru a reînvia amintirea semenelor lor din Roma antică) îmbrăcate elegant, pricepute la muzică și poezie, gata să țină companie călătorilor galanți și patricienilor.

4. Se poate spune că secolul Luminilor este al femeii, în sensul că ea este omniprezentă: în cartierele populare, în atelierile meșteșugărești, în cabarete, în saloane literare, în ceremonii la Curte, în diferite manifestări publice, în centrul a multe scrieri în care filozofii, medicii, scriitorii îi cercetează fiziologia, rațiunea, educația și rolul social. Această femeie însă este subordonată, fără drepturi profesionale, civile și politice (Godineau, 2000: 288).

Modelul feminin al Luminilor este Sophie, aleasă pentru a fi tovarășa de viață a lui Emile pentru că *“Este egală cu el prin naștere și prin merit, inferioară prin avere. Nu te încântă la prima vedere; dar în fiecare zi devine mai plăcută.[...] Educația ei n-a fost neîngrijită, dar nu e strălucită: are gust fără studiu, talente fără artă, judecată fără cunoștințe. Spiritul ei nu știe, dar e cultivat ca să învețe; e un pământ bine pregătit care așteaptă numai sămânța să rodească.[...] O, drăguță ignorantă! Fericit cel destinat să te instruiască! Ea nu va fi profesorul, ci elevul bărbatului ei; nu va voi să-l supună gusturilor sale, ci va lua pe ale lui”* (Rousseau II, 1998: 288).

Căsătoria încă este tratată ca o tranzacție socială sau economică, hotărâtă de bărbații familiei, viitorul soț fiind ales în funcție de poziția socială și de venituri, indiferent de opțiunile fetei. Ca urmare, este adus în discuție divorțul care exista în țările protestante, dar nu și în cele catolice. Apare ideea contractuală: căsătoria este un contract liber consimțit de cele două părți egale și poate fi anulat. Noțiune ce se va concretiza în timpul Revoluției franceze – Constituția din 1791 – *“legea nu consideră căsătoria decât un contract civil”*, deschizând astfel autorizarea divorțului (Godineau, 2000: 294).

În mediile populare, cuplurile se formează mult mai liber decât în mediile avute, atracția reciprocă având o mai mare influență decât aspectul financiar. La oraș, tânăra își părăsește uneori părinții pentru a lucra și a se căsători – legitim sau nu – așteptându-se la fericire sau măcar la stabilitate economică și respect din partea soțului; dacă nu o găsește, nu va ezita să părăsească domiciliul conjugal împreună cu copiii pentru a încerca să-și refacă viața (Godineau, 2000: 296).

Cu toate că bărbații Luminilor schimbă idei, concepte cu femeile, se îndoiesc de posibilitățile lor intelectuale. Cu toate că pun în centrul discursului lor noțiunea de universal și principiul de egalitate bazat pe dreptul natural, ei susțin ideea unei “naturi feminine” separate și inferioare.

Într-o societate ce tinde spre democrație, o “mixtitate fără paritate” devine de nesuportat, ceea ce a dat posibilitatea dezvoltării feminismului.

5. De atunci au avut loc o serie de transformări ale societății, în urma cărora s-a transformat și statutul social al femeii.

---

⁶ Pe la anul 1500, în Veneția, din cei 100.000 locuitori, cam 12.000 erau prostituate.

În zilele noastre, organizațiile internaționale și europene iau măsuri pentru situarea femeii la egalitate cu bărbatul și respectarea drepturilor ei.

Astfel, în conformitate cu principiile enunțate în Declarația Universală a Drepturilor Omului, Organizația Națiunilor Unite urmărește să se asigure că drepturile fundamentale ale omului sunt aplicate fără a se face distincție de rasă, sex, limbă sau religie. Acesta este scopul pentru care Organizația Națiunilor Unite a formulat convenții și alte acorduri referitoare la drepturile femeii; acestea fiind concepute pentru a combate discriminarea la care femeile sunt supuse în continuare și să promoveze egalitatea de gen.

Prin aprobarea articolele 55 și 56 din Carta Națiunilor Unite, statele membre ONU au acceptat obligația morală și legală de a elimina inegalitățile dintre bărbați și femei. Mai mult decât atât, o convenție este un instrument internațional care este supus ratificării și care obligă statele semnatare să pună în aplicare dispozițiile sale. Având în vedere că dispozițiile unei convenții nu pot fi aplicate direct de către o persoană fizică sau juridică, statele părți trebuie să transpună în legislația națională și să adopte măsuri specifice pentru a oferi garanția că oricine este în măsură să se bucure de exercitarea deplină a drepturilor definite în convenție.

Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat patru convenții al căror scop principal se referă direct la drepturile femeilor (*Convenția privind drepturile politice ale femeilor, Convenția privind naționalitatea femeii căsătorite, Convenția cu privire la consimțământul la căsătorie, vârsta minimă de căsătorie și înregistrarea căsătoriilor și Convenția privind eliminarea formelor de discriminare față de femei*), iar alte convenții care nu tratează direct situația femeilor conțin dispoziții cu privire la problemele care le-ar putea afecta pe acestea (*Convenția ONU pentru suprimarea traficului de persoane și a exploatării prostituției semenilor*).

În domeniul muncii, Oficiul Internațional al Muncii a luptat pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă angajații – femei și a elaborat o serie de convenții în acest sens.

De asemenea, UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) a adoptat o convenție de combatere a discriminării în cadrul sistemelor de educație, care consacră principiul accesului egal pentru fete și băieți la educație.

În ceea ce privește Uniunea Europeană, aceasta a declarat că “*Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care are forță juridică obligatorie, confirmă drepturile fundamentale garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și astfel cum rezultă acestea din tradițiile constituționale comune statelor membre*”.

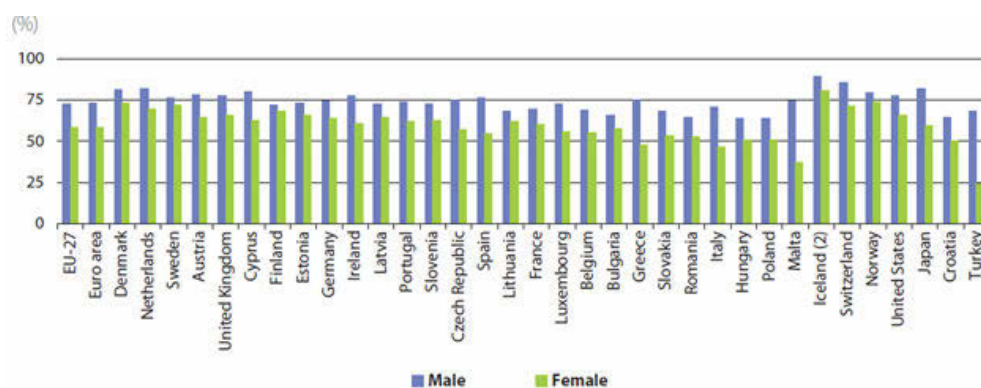
În calitatea sa de unică instituție europeană aleasă în mod direct și democratic, Parlamentul European veghează ca drepturile și libertățile să fie apărate și promovate în interiorul și în afara Uniunii Europene. Chestiunile legate de drepturile omului ocupă un loc primordial pe agenda Parlamentului. Astfel, Parlamentul European ia inițiative specifice în domenii cum ar fi, printre altele, promovarea drepturilor femeii și ale copilului și protecția militanților pentru drepturile omului. În cadrul Parlamentului European, precum și în cadrul

Subcomisei pentru drepturile omului, există o comisie permanentă pentru drepturile femeii și egalitatea de gen. Delegațiile interparlamentare au competențe în tratarea problemelor legate de drepturile omului cu parlamentari din țări care nu sunt membre ale UE. Dealtfel, reprezentarea femeilor în Parlamentul European este în continuă creștere; în prezent, mai mult de o treime din deputați fiind femei.

III. Concretizarea politicilor UE privitoare la egalitatea de gen

Tratatul de la Lisabona a propus atingerea unei rate a angajării femeilor de 60% în 2010. Din diagrama de mai jos rezultă că multe state ale Uniunii Europene sunt aproape de împlinirea acestui obiectiv datorită nediscriminării de gen la angajare.

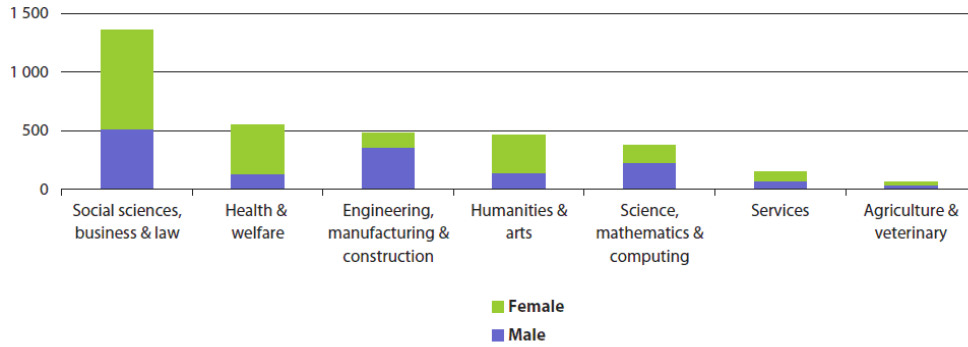
Diagrama 1 - Rata angajărilor după gen (2007)

Sursa: Eurostat yearbook 2009

În ceea ce privește accesul egal la educație, se poate observa că în toate câmpurile educaționale se întâlnesc atât femei, cât și bărbați în proporții diferite. Se observă o abordare “tradițională” a domeniilor: mai multe femei decât bărbați au absolvit în domeniile științe sociale, afaceri și drept, sănătate, științe umane și artă.

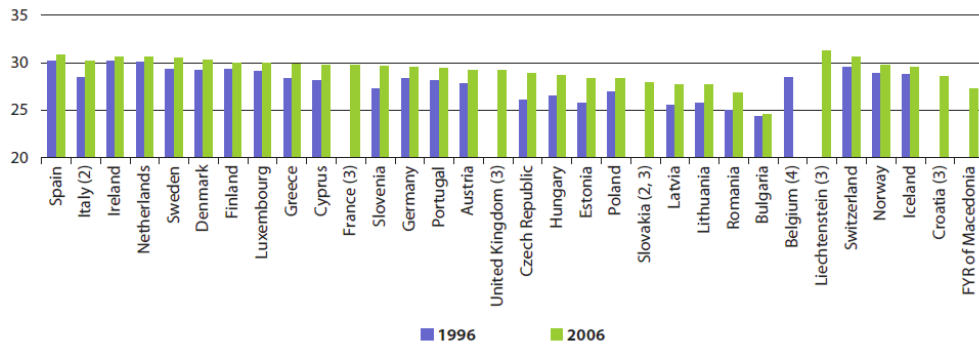
Diagrama 2 – Absolvenți ai educației terțiare, după câmpul educațional și gen UE 27 (2006)

Sursa: Eurostat yearbook 2009

Femeile – datorită faptului că vor să își construiască o carieră – își pot alege la ce vârstă să aibă primul copil. Se observă că această vârstă a crescut în 2006, față de 1996.

Diagrama 3 – Vârsta femeii la nașterea primului copil (ani)

Sursa: Eurostat yearbook 2009

Concluzii

Femeile nu mai acceptă să se identifice cu rolurile tradiționale pe care societatea le alocă și bărbații le așteptau. Egalitatea dintre bărbați și femei este susținută nu doar legislativ și ca principiu, ci tinde să devină o opțiune de referință în relațiile interpersonale, culturale și de muncă, în relațiile cu instituțiile statului (Vlăsceanu, 2007: 188).

Bibliografie

- Abrudan, D., Cornițescu, E., 1994, *Arheologie biblică*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București.
- Braniște, M., 1957, "Concepția Sfântului Ioan Gură de Aur despre familie" în *Studii teologice*, nr. 1 –2.
- Braudel, F., 1994, *Gramatica civilizațiilor*, vol. I+II (traducerea Dinu Moarcăș), Meridiane, București.
- Coulanges, F. de, 1984, *Cetatea antică* (traducerea M. și P. Izverna), Meridiane, București.
- Diehl, Ch., 1969, *Figuri bizantine* (traducerea Ileana Zara), Editura pentru literatură, București.
- Godineau, D., 2000, "Femeia" în *Omul Luminilor* (traducerea Ingrid Ilinca), Polirom, Iași, 287 -310.
- Johnson, A. G., 2007, *Dicționarul Blackwell de sociologie* (traducere S.G. Drăgan și V. Russo), Humanitas, București.
- King, M. L., 2000, "Femeia Renașterii" în *Omul Renașterii* (traducerea Dragoș Cojocaru), Polirom, Iași, 239 -284.
- Miccoli, G., 1999, „Călugării” în *Omul medieval* (traducerea Ingrid Ilinca și Dragoș Cojocaru), Polirom, Iași, 35 -68.
- Rousseau, J.J., 1998, *Emil sau Despre educație* (traducerea Gheorghe Adamescu), vol. I –II, Editura Moldova, Iași.
- Soare, C., 1997, "Feminismul în teologia creștină" în *Glasul Adevărului*, nr. 83 – 85.
- Soare, C., 1998, "...Și ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă" în *Glasul Adevărului*, nr. 86 –88.
- Talbot, A-M, 2000, „Femeia” în *Omul bizantin* (traducerea Ion Mircea), Polirom, Iași, 137 -166.
- Vlăsceanu, L., 2007, *Sociologie și modernitate: tranziții spre modernitatea reflexivă*, Polirom, Iași.
- ***, 2009, *Europe in figures. Eurostat yearbook 2009*, Publication Office, Luxembourg.
- <http://www.antiprostitutie.ro/docs/Conventie.ONU.suprimare.trafic.persoane.pdf>
- <http://eur-lex.europa.eu/ro/treaties/index.htm>
- <http://ec.europa.eu/eurostat>